

УДК 336.71

Бондаренко Л. А.,*кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМСТВ У ПАТ «КБ «НАДРА»

Висвітлені особливості організації процесу кредитування підприємств в ПАТ «КБ «Надра», охарактеризовані кредитні продукти для корпоративного бізнесу й малих та середніх підприємств, розкритий механізм прийняття рішень із кредитування клієнтів.

Ключові слова: кредит, кредитна лінія, овердрафт, вексель, гарантія, аваль, кредитний процес, корпоративний бізнес, малі середні підприємства.

Освещены особенности организации процесса кредитования предприятий в ПАО «КБ «Надра», охарактеризованы кредитные продукты для корпоративного бизнеса, малых и средних предприятий, раскрыт механизм принятия решений по кредитованию клиентов.

Ключевые слова: кредит, кредитная линия, овердрафт, вексель, гарантия, аваль, кредитный процесс, корпоративный бизнес, малые и средние предприятия.

Highlighted the specific features of the process of lending to PJSC «CB «Nadra», described credit products for corporate businesses and SMEs, revealed decision-making on lending.

Key words: credit, credit line, overdraft, bill, warranty, aval, credit process, corporate business, small medium enterprises.

Постановка проблеми. Якісне кредитне забезпечення суб'єктів господарювання є дієвим способом виходу економіки із кризи. Економіка країни й досі перебуває в тому стані, коли її розвиток гальмується відсутністю чітко визначених, пріоритетних програм розвитку підприємництва, у тому числі програм розвитку за допомогою кредиту. Відтак аналіз особливостей організації кредитного процесу комерційного банку є актуальним з огляду на зростаючі потреби фінансового забезпечення національного виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема банківського кредитування присвячено праці вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема: О. Дзюблюка, Е. Долана, О. Заруби, С. Ілляшенка, О. Кириченка, І. Лютого, Т. Майорової, Ю. Масленченкова, А. Мороза, Л. Примостки, М. Пуховкіної, П. Роуза, К. Садвокасової, І. Осадчого та інших. У наукових працях вищезгаданих вчених подана сучасна організація кредитної справи в економіці, а також можливі проблеми в банківському кредитуванні. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених з цієї проблематики, варто зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні. Це зумовлено недостатнім рівнем розробки окремих питань, оскільки стан банківського кредитування з кожним роком змінюється і постають нові проблеми, які потребують вирішення.

Мета і завдання дослідження. Одними з вагомих проблем на сьогодні в банківському кредитуванні є підвищення ставок по кредитах [1], неякісна кредиторська заборгованість, а також нестача довгострокових гривневих ресурсів, що, своєю чергою, призводить до зменшення кредитної підтримки реального сектора економіки. Тому банки змушені шукати такі форми організації кредитного процесу, щоб не наражаючи на ризик установу, задовольнити потреби клієнтів в кредитних ресурсах.

Метою цієї роботи є дослідження та розкриття особливостей організації кредитного процесу комерційним банком у сучасних умовах на прикладі ПАТ «КБ «Надра».

Виклад основного матеріалу. ПАТ «КБ «Надра» входить до числа лідерів вітчизняного ринку за позиціями банківських технологій, послуг та продуктів для корпоративних клієнтів, серед найбільших клієнтів Банку передові вітчизняної промисловості та провідні українські компанії. Оцінивши значні перспективи розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, Надра Банк реалізовує стратегії активного проникнення на ринок, з максимальною ефективністю за доступними цінами надаючи низку простих банківських продуктів кожному суб'єкту господарської діяльності у будь-якому відділенні банку.

ПАТ «КБ «Надра» вдалося істотно наростити клієнтську базу за рахунок залучення нових клієнтів – юридичних осіб [2]. Високі темпи зростання клієнтської бази досягнуті завдяки просуванню найбільш популярних продуктів, спрощенню тарифної політики, зниженню процентних ставок по кредитах, розширенню кількості відділень банку. Наразі Надра Банк займає 2,1% ринку [3].

Процес кредитування в ПАТ «КБ «Надра» здійснюється відповідно до чинного законодавства України, відповідно до нормативних документів Національного банку України, що можуть періодично змінюватися.

Кредити в ПАТ «КБ «Надра» даються суб'єктам кредитування усіх форм власності на комерційній, договірній основі, за умови дотримання принципів забезпеченості, зворотності, терміновості, платності, цільовій спрямованості.

Корпоративним клієнтам Надра Банк пропонує фінансувати їх поточну діяльність за допомогою різних інструментів: кредиту, кредитної лінії та овердрафту. При цьому як забезпечення банк розглядає можливість надання в заставу майно, що купується за кредитні кошти. Також Надра Банк пропонує скористатися кредитом під заставу депозиту, який знаходиться в будь-якому відділенні банку і може бути оформлений на фізичну особу.

При кредитуванні ПАТ «КБ «Надра» банк намагається врахувати галузеві особливості своїх клієнтів [4]. Існує спеціальна кредитна пропозиція для сільгоспвиробників, яка користується наразі найбільшим попитом [5, 6]. Кредитний продукт «Покупка мінеральних добрив» надається в національній валюті й призначений для підприємств агропромислового комплексу – (юридичних осіб), які ведуть діяльність у сегменті рослинництва (вирощування/переробка) і мають: досвід роботи в рослинництві; не менше 2-х тис. га угідь; ліквідне забезпечення – кошти на депозитних рахунках в Надра Банку, нерухомість, сільгосптехніка, обладнання, та інші види ліквідного забезпечення. Кредитний продукт «Покупка засобів захисту рослин (ЗЗР)» призначений для підприємств агропромислового комплексу – (юридичних осіб), які ведуть діяльність у сегменті рослинництва (вирощування/переробка) і зацікавлених у купівлі засобів захисту рослин.

Банк надає можливість розрахуватися з продавцем засобів захисту рослин грошовими коштами, отриманими в кредит у Надра Банку або за допомогою простого векселя, авальованого в Надра Банку. Вексельна форма розрахунків – це придбання засобів захисту рослин на умовах відстрочення платежу терміном до 12 місяців, яке оформляється простим векселем на суму, необхідну для покупки товару. Випущений вексель після прийняття зобов'язань оплати Банком Надра приймається виробниками і продавцями ЗЗР по всій території України як безумовний інструмент гарантування оплати за відвантажені ЗЗР.

Також ПАТ «КБ «Надра» пропонує корпоративним клієнтам скористатися безресурсними інструментами фінансування: покрита гарантія; покрита тендерна гарантія; акредитиви; аваль векселів [7].

Для малих та середніх підприємств Надра Банк пропонує також ресурсні (кредит, кредитна лінія, овердрафт), так і безресурсні (покрита гарантія; покрита тендерна гарантія; акредитиви) інструменти фінансування бізнесу [8].

Також для МСП існує можливість оформлення лізингу для купівлі нових та з пробігом легкових і малих комерційних автомобілів, мікроавтобусів, вантажних автомобілів, спецтехніки, сільськогосподарської техніки за чотирма лізинговими програмами: стандартна, економна, швидка, індивідуальна.

Кредитні взаємини регламентуються на підставі кредитних договорів, що укладаються між Банком і Позичальником. Рішення щодо надання кредитів Позичальникам приймається відповідно до процедури делегування повноважень.

У рамках кредитної політики ПАТ «КБ «Надра», Кредитним комітетом Головного банку встановлюються і при необхідності переглядаються порядок проведення кредитних операцій, об'єкти кредитування, рівень процентних ставок і комісійних винагород, розміри і терміни користування кредитом, прийнятні форми забезпечення. Банк здійснює кредитні операції в межах наявних кредитних ресурсів.

Забороняється ПАТ «КБ «Надра» надання кредитів на такі цілі: покриття збитків господарської діяльності позичальника – підприємства; формування і збільшення статутного фонду господарських товариств.

Банк видає кредити і надає гарантії (поручительства, інші боргові інструменти) юридичним особам при умовах: платоспроможність позичальника – юридичної особи; дотримання ліміту кредитування, тобто запитуваний кредит чи гарантія разом з діючими платіжними зобов'язаннями юридичної особи – підприємства не перевищують ліміту кредитування, що встановлюється Банком; прийнятне забезпечення зобов'язань по поверненню кредиту і відсотків, пропоноване юридичною особою – підприємством; надання відповідних документів і інформації, необхідної для оцінки кредитоспроможності юридичної особи – підприємства.

Основною гарантією погашення кредиту є поточна і майбутня фінансова стабільність юридичної особи – підприємства, а також позитивні грошові потоки від проекту, що юридична особа – підприємство розраховує фінансувати. Кредитування юридичної особи – підприємства здійснюється з дотриманням установлених НБУ економічних нормативів діяльності комерційних банків і вимог щодо формування обов'язкових страхових і резервних фондів.

Кредитування здійснюється Банком по територіальному принципу. Термінові кредити і кредитні лінії є класичними формами фінансування як бізнес-проектів, так і поточних потреб підприємств в оборотних

коштах. Одними з основних умов кредитування є цільовий характер, відповідність чинному законодавству України і вимогам Банку.

Крім того, ПАТ «КБ «Надра» віддає перевагу проектам, зв'язаним з розвитком національного виробництва, що не суперечать вимогам охорони навколишнього середовища і не зв'язані з операціями спекулятивного характеру. Обов'язкова вимога цільового використання позикових засобів клієнтом визначає вибір форми фінансування проекту (терміновий чи кредит кредитна лінія).

Конкретні процентні ставки, під якими даються кредитні продукти Банку, залежать від безлічі чинників: від виду кредитного продукту, терміна і валюти кредитування, порядку сплати відсотків, а також від фінансового стану самого позичальника.

У кредитній справі Банк використовує принцип чіткого поділу застосовуваної технології оцінки кредитного проекту. Трирівневий кредитний процес, який здійснюється в ПАТ «КБ «Надра» (рис. 1):

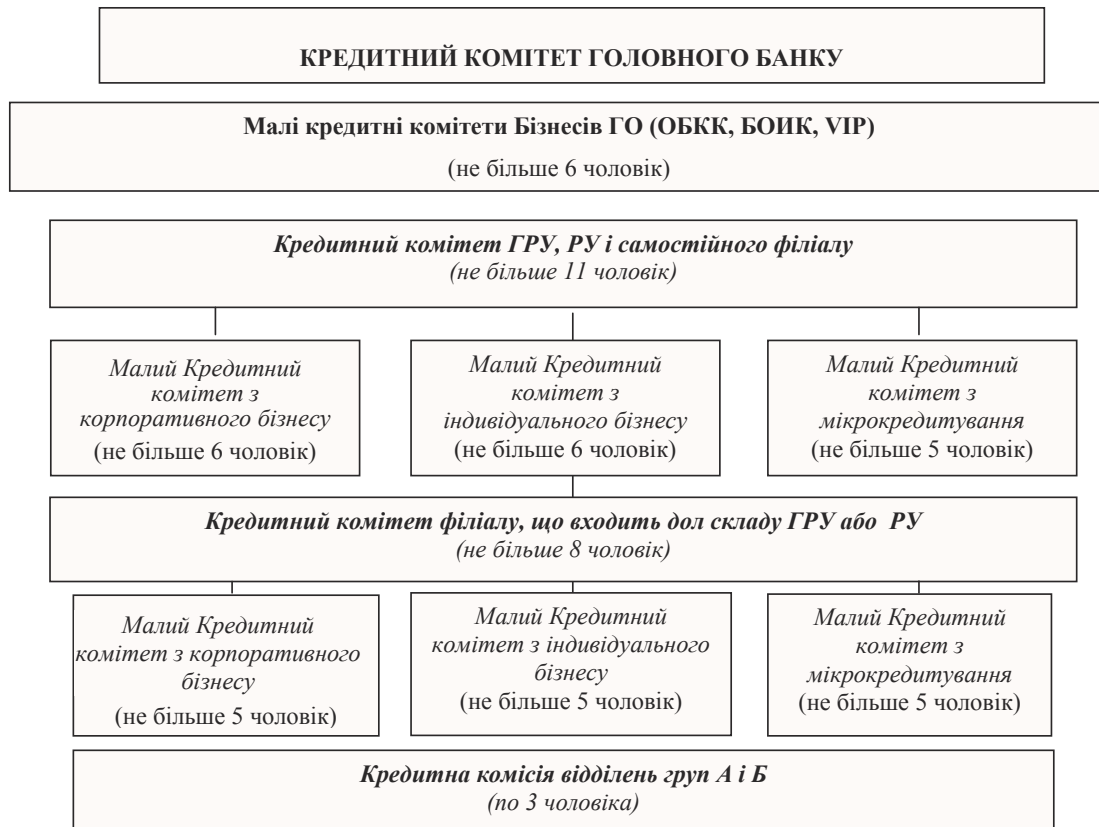


Рис. 1. Структура кредитного комітету ПАТ «КБ «Надра»

Рівень-1 – первісний контакт із клієнтом – робить попередню оцінку клієнта і проекту, а також здійснює збір усіх документів, необхідних для оцінки можливості кредитування.

Рівень-2 – кредитний аналіз – робить оцінку кредитоспроможності позичальника – юридичної особи – підприємства, ліміту кредитування, забезпечення, оцінку й аналіз проекту, аналіз ризиків.

Рівень-3 – адміністрація і моніторинг кредиту – оформляє документи, здійснює проплати, контролює виконання умов договорів і т. д.

Для отримання короткострокового кредиту юридичними особами потрібно надати пакет документів. Банк жадає від позичальника – юридичної особи – підприємства забезпечення кредиту відповідно до українського законодавства й у прийнятній для Банку формі. Як забезпечення кредиту Банк приймає заставу, поручительство, гарантію й інші форми зобов'язань, прийняті банківською практикою. Кредитний ризик може забезпечуватися страхуванням. Для більшої надійності вищевказаних видів забезпечення може укладати тристоронню угоду: Банк – гарант (поручитель, страхова організація) – позичальник. Як предмет забезпечення можуть виступати: нерухомість і устаткування (у тому числі, іпотека цілісного майнового комплексу; товар в обороті; майнові права, що витікають з контрактів: на одержання грошового виторгу чи на одержання товару; майбутній врожай (приймається як забезпечення при кредитуванні сільгоспвиробників, за умови надання сільгоспвиробником фінансового поручительства по зобов'язаннях позичальника).

З метою отримання кредиту або гарантії до банку надаються документи (оригінали або належним чином посвідчені копії), необхідні для визначення юридичного статусу, фінансового стану підприємства, оцінки проекту, аналізу можливості його успішної реалізації, забезпечення кредиту. Довгострокові кредити, як правило, надаються однією сумою, а погашаються одноразово або у розстрочку згідно з графіком погашення кредиту. Відсоткова ставка може бути фіксованою чи плаваючою та встановлюється індивідуально для кожного позичальника.

Аналіз кредитоспроможності юридичної особи, фізичної особи – СПД і визначення ступеню кредитного ризику здійснюється відповідно до внутрішніх положень банку.

Спочатку визначаються з технологією оцінки кредитоспроможності, а потім, за результатами її проведення, визначають фінансовий стан позичальника і відповідно класифікують його за цим показником. Остаточне рішення про можливість кредитування приймається уповноваженою посадовою особою відповідно до встановленого для нього рівня ліміту повноважень на підставі розглянутого висновку трирівневої системи кредитної роботи, або висновку кредитного експерта по мікрокредитуванню, або обох висновків.

Оцінка кредитоспроможності позичальника-юридичної особи передбачає:

1) оцінку фінансового стану позичальника (визначаються показники платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, обороти за рахунками, склад та динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості тощо);

2) аналіз юридичного стану підприємства;

3) аналіз кредитної історії;

4) якість менеджменту;

5) конкурентні переваги підприємства тощо.

Фахівці юридичної служби установ банку розглядають наявність та правильність оформлення установчих документів, реєстраційних свідоцтв, патентів, ліцензій на здійснення різних видів господарської діяльності, договорів, документів, які підтверджують повноваження осіб, право на оренду, володіння землею, власності на майно, та відповідність укладених контрактів чинному законодавству тощо.

Фахівці служби безпеки банку вивчають та перевіряють: репутацію позичальників, керівників, засновників та споріднених з ними осіб, в тому числі, взаємини позичальників (засновників, споріднених з ними осіб) з фінансовими установами, достовірність наданих документів, дійсність існування та надійність партнерів позичальника, які беруть участь або причетні до кредитного проекту, можливість та готовність виконання ними своїх зобов'язань, беруть участь у визначенні предмета застави, їх оцінку та визначають клас застави.

Висновки. Отже, кредитування реального сектора економіки – один із ключових напрямків діяльності ПАТ «КБ «Надра». Маючи 20-річний унікальний досвід на банківському ринку, Надра Банк навчився розробляти банківські послуги, максимально адаптовані під бізнес своїх клієнтів. Добре структурований кредитний механізм дозволяє банку прибутково здійснювати кредитування суб'єктів господарської діяльності. Враховуючи тенденції ринку, банку необхідно розробляти довгострокові кредитні продукти. За умови жорсткого контролю за кредитним процесом, розробки гнучких інструментів кредитування, Надра Банк зуміє значно збільшити свою частку на кредитному ринку.

Література:

1. Заоблачные цены на кредиты в Украине в 2013 году упадут – опрос Reuters [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nadra.com.ua/site/page.php?>

2. НАДРА БАНК видав 1 млрд гривень кредитних коштів корпоративним клієнтам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news=638.

3. Банк «Надра» збільшує частку присутності на ринку кредитування реального сектора економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news=1089.

4. За перший квартал кількість корпоративних клієнтів банку «Надра» збільшилася на 260 компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news=1077.

5. Банк кредитує підприємства АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news.

6. У квітні банк «Надра» видав на розвиток підприємств великого бізнесу 560 млн гривень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news=1107.

7. Безресурсне фінансування від НАДРА БАНКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id>.

8. Зовнішні надходження від підприємств малого та середнього бізнесу банку «Надра» збільшилися на 51 млн. гривень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=729&id_news.